

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ



ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 2

Матеріали

*Міжнародної науково-практичної конференції
“Правова держава та демократичне суспільство:
фактори розвитку та взаємодії”
м. Київ, МАУП, 14 квітня 2016 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2016

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 3 від 30.03.16)*

Редакційна колегія:

*М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
М. Л. Головка, д-р іст. наук, проф.;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
В. І. Литвиненко, канд. юрид. наук, доц.;
В. В. Рябцев, канд. техн. наук, доц.*

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 2: Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. “Правова держава
та демократичне суспільство: фактори розвитку та взаємодії”, 14 квітня
2016 р. / редкол.: М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2016. — 448 с. : іл. — Бі-
бліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних
конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модерніза-
ції України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто
цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модер-
нізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

ЗМІСТ

Заросило В. О. <i>Революція Гідності – різні підходи щодо юридичної оцінки</i>	12
Сурмін Ю. П. <i>Особливості українських реформ: витоки сучасності.....</i>	15
Головатий М. Ф. <i>Проблеми українського державотворення: помітки на полях з гіркотою у серці.....</i>	21
Перегуда Є. В. <i>Вплив постреволуційних процесів на розвиток правової держави.....</i>	25
Литвиненко В. І. <i>Окремі напрями підвищення ефективності запобігання і протидії корупції.....</i>	28
Дахно І. І. <i>Майбутнє цивільного права України</i>	30
Піляєв І. С. <i>Проблема ціннісно-цивілізаційної стиковки Сходу і Заходу в контексті збройного конфлікту на Донбасі.....</i>	32
Гула Р. В. <i>Комплекс наукових підходів щодо становлення інформаційного суспільства в посттоталітарних державах.....</i>	35
Романова Л. В. <i>Взаємовідносини як важлива складова маркетингових компетенцій промислових підприємств</i>	38
Юлдашев А. Х., Сташевский А. Н. <i>О концепции гражданско-правового обеспечения антикоррупционной и экономической реформ</i>	40
Захожай В. Б., Казак О. О. <i>Щодо проблем управління інвестиційною діяльністю підприємства.....</i>	42
Романенко Є. О. <i>Електронне судочинство</i>	46
Васильєва І. В., Головата О. М. <i>До питання про формування державної політики в галузі охорони здоров'я в сучасній Україні: правовий аспект</i>	49
Тетерук А. А. <i>Створення та організація діяльності добровольчого військового підрозділу “Миротворець”</i>	52
Мовчан А. В. <i>Захист комерційної таємниці суб'єктами господарювання в умовах економічної конкуренції.....</i>	55
Баєва О. В., Лясота Б. Р. <i>Впровадження системи державного регулювання якості надання медичної допомоги при формуванні правової держави</i>	58

ЕЛЕКТРОННЕ СУДОЧИНСТВО

Революція гідності визначила вектор подальшого розвитку України на засадах верховенства права, становлення її як демократичної та прогресивної європейської держави. Утвердження справедливого правосуддя, що забезпечуватиме право на неупереджений суд і відповідатиме європейській системі цінностей захисту прав людини, та пріоритетність проведення судової реформи, окреслені в Стратегії сталого розвитку “Україна — 2020”, Угоді про Коаліцію депутатських фракцій “Європейська Україна” у Верховній Раді України та Програмі діяльності Кабінету Міністрів України. Так, за результатами соціологічного опитування, проведеного Фондом “Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва” спільно із соціологічною службою Центру Разумкова, абсолютна більшість українських громадян (близько 80 %) підтримують необхідність проведення судової реформи в Україні, з них 45,7 % вважають, що судова реформа є однією із пріоритетних і має проводитися невідкладно.

Останнім часом було вжито низку заходів щодо утвердження справедливого й неупередженого суду в Україні. 16 жовтня 2014 р. Президент України підписав Указ № 812/201470 про створення Ради з питань судової реформи як консультативно-дорадчого органу при Президентові України, основним завданням якого є напрацювання узгоджених пропозицій щодо розроблення та реалізації в Україні стратегії реформування системи правосуддя. 18 листопада 2014 р. було утверджено за основу проект Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів, у якому пріоритетними визначено такі напрями реформ, як судоустрій і статус суддів, процесуальне законодавство.

Відповідно до Стратегії сталого розвитку “Україна — 2020”, схваленої Указом Президента від 12 січня 2015 р. № 5/2015, першим етапом судової реформи має бути невідкладне оновлення законодавства, спрямоване на відновлення довіри до судової влади в Україні. Так, відповідно до соціологічного опитування, судам довіряють лише 9,4 % українців (19 % — у 2013 р.), недовіру ж висловлюють 80,6 % громадян (71,3 % — у 2013 р.). У межах зазначеного етапу проведення судової реформи 12 лютого 2015 р. Верховна Рада України прийняла Закон України “Про забезпечення права на справедливий суд”, який створює підґрунтя для підвищення дієвості судової системи та якості правосуддя, забезпечивши гласність і відкритість судового процесу тощо.

Крім того необхідність реалізації положень коаліційної угоди щодо проведення судової реформи, зокрема запровадження сучасних інформаційних технологій у діяльність суду й удосконалення системи автоматизованого розподілу справ, запровадження ефективних правових механізмів дотримання строків розгляду справ у судах, запровадження максимальної уніфікації процесуальних норм різних видів судочинства, забезпечення ефективного судового контролю за виконанням судових рішень.

Унаслідок саморегуляції суспільства, коли інформатизація, автоматизація, віртуалізація процесів є невід’ємною складовою всіх сфер життєдіяльності, уже нині

можна казати про певні позитивні рухи і в напрямку судової реформи, а саме поява електронного судочинства. Система електронного судочинства є одним з елементів електронного урядування, що нині розглядається як спосіб організації державної влади за допомогою інформаційних мереж, що забезпечує функціонування органів влади в режимі реального часу та робить максимально простим і доступним щоденне спілкування з ними громадян, юридичних осіб, неурядових організацій. У цьому контексті електронне судочинство можна визначити як використання у судочинстві сучасних інформаційних технологій. Це передбачає автоматизацію та здійснення он-лайн таких функцій, як подача позовної заяви, додатків до неї і надання відгуків на позови в електронному вигляді, доступ до судових актів, надання “електронних” доказів, розгляд справи он-лайн, розсилка учасникам процесу через Інтернет або через sms-повідомлення інформації щодо поточної справи, функціонування сайтів судів, на яких можна знайти інформацію з конкретного розгляду. Однак електронне правосуддя виникає тільки тоді, коли всі ці можливості закріплені на законодавчому рівні. Так, у новому КПК України вже передбачено ст. 35 “Автоматизована система документообігу суду” проводити процесуальні дії в електронному форматі.

Таким чином в юриспруденції з’явилися нові поняття — електронне правосуддя, електронне судочинство, електронний суд або суд он-лайн тощо. І головне, що введення цих понять в юриспруденції не має абстрактного характеру, а насамперед є результатом фактичного використання новітніх технологій і їх законодавчого закріплення в галузі судочинства.

Практика електронного судочинства широко розповсюджена за кордоном (США, Англія, Канада, Італія). Ідея електронного судочинства зародилася в США наприкінці 80-х рр. XX століття і за допомогою кількох вдалих проектів та експериментальних програм почала діяти на постійній основі. 9 квітня 2009 року був виданий Меморандум про систему електронного судочинства в США та Англії, який підбив попередній підсумок багаторічної практики ведення судочинства за допомогою комп’ютерів та світової мережі Інтернет. Проте електронна форма подачі позову до суду в США та Англії не є обов’язковою. Це право, а не обов’язок позивача.

В американській юридичній практиці існує дві електронні системи, що забезпечують електронне судочинство. Перша з них — PACER (діє з 1988 р.) — це своєрідна база даних судових документів з вільним доступом до неї. Для того, щоб отримати інформацію про той чи інший судовий документ або його зразок, необхідно зареєструватися у системі, ввести номер потрібної справи, прізвища судді, позивача, відповідача або скористатися пошуком за іншими категоріями. Користування системою є оплатним: перегляд, копіювання або друк однієї сторінки документа коштує 0,08 долара. Але якщо зареєстрована особа протягом року користується послугами мережі на суму менш ніж 10 доларів, то ця сума анулюється і користувач нічого не сплачує.

Друга система — CM/ECF (діє з 2001 р.) — слугує для подачі документів до суду. На відміну від PACER, де користувач може зареєструватися самостійно, у CM/ECF діють дещо інші правила. Логін і пароль користувачеві надає федеральний суд. При цьому логін (user id) замінює електронний підпис на документі і регулюється відповідними нормами. Подача документів до суду в електронному вигляді — безкоштовна, тобто без сплати судового збору або державного мита. У цьому одна з основних переваг CM/ECF. При подачі документа заповнюється стандартне досьє на нього (також в електронному варіанті), де вказується номер справи, до якої належить документ, дані про особу, що його подає, тощо. Це дає змогу головному серверу переадресувати його на сервер належного суду і зробити доступним для користувачів системи PACER.

В європейських країнах сьогодні прийнято низку нормативно-правових актів Ради Європи, що сприяють формуванню там електронного судочинства. Це, наприклад: Висновок № 2 (2001) Консультативної ради європейських суддів для Комітету міністрів Ради Європи про фінансування та управління судами для забезпечення ефективності судових органів і виконання ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (від 23 листопада 2001 р.); Рекомендація № R (95) 11 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам стосовно відбору, оброблення, подання та архівації судових рішень у правових інформаційно-пошукових системах (від 11 вересня 1995 р.); Рекомендація Rec (2001) 2 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо рентабельності розробки і зміни конструкції судових і юридичних інформаційних систем (від 28 лютого 2011 р.); Рекомендація Rec (2001) 3 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо надання судових та інших юридичних послуг громадянам з використанням новітніх технологій (від 28 лютого 2011 р.); Рекомендація Rec (2003) 14 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам “Про можливість взаємодії інформаційних систем у сфері правосуддя” (від 9 вересня 2003 р.); Рекомендація Rec (2003) 15 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам “Про архівування електронних документів у правовій сфері” (від 9 вересня 2003 р.) тощо.

Забезпечення інформатизації системи судочинства та подальший розвиток цього напрямку на Україні здійснюється на основі Концепції галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції, інших органів та установ судової системи”, розробленої Державною судовою адміністрацією (ДСА) України. Слід зазначити, що ДСУ відповідає за надання різноманітних наглядових, адміністративних та організаційних послуг судовій системі, до якої належать понад 750 судів, що формують чотири рівні та розташовані по всій території країни. У цих судах працюють близько 7800 суддів і 34000 працівників апарату суду.

За останнє десятиліття в області інформатизації судової системи нашої країни було зроблено чимало. Розроблено офіційні веб-сайти всіх судових органів, які забезпечують вільний доступ громадян до судової інформації. Для забезпечення принципів відкритого судочинства та гласності судових процесів створено Єдиний державний реєстр судових рішень України, до якого заносяться всі судові рішення загальної юрисдикції. Для організації та забезпечення процесів електронного документообігу використовуються автоматизовані комп’ютерні системи “Діловодство-3” (“Д-3”) в апеляційних і місцевих загальних судах та “Діловодство спеціалізованого суду” (“ДСС”) у спеціалізованих судах. Уведено Єдину базу даних електронних адрес, номерів факсів (телефаксів) суб’єктів владних повноважень. Проводяться судові засідання за допомогою відеоконференцз’язку. Працює інформаційне вікно суду. Для спілкування суддів та працівників апарату судів створено соціальну професійну мережу “Феміда”. Усі суди, ДСА, установи та органи судової влади мають можливість використовувати власні сторінки або розміщувати інформацію на веб-порталі “Судова Влада України” за адресою [Http://court.gov.ua/](http://court.gov.ua/). В середині 2015 року Голова Державної судової адміністрації України повідомив, що ДСУ та інші зацікавлені органи державної влади працюють над підготовкою проекту Закону “Про електронне судочинство”.

Україна вже стала на шлях комп’ютеризації судової системи, перші кроки у створенні електронного судочинства зроблені, але через брак досвіду, відповідної технічної бази та належного фінансування ще зарано говорити про електронне судочинство як альтернативу судочинству звичайному.